

SPICUIRI DIN PRESA ROMÂNIEI :

ZGUDUITOARE MĂRTURII DIN ÎNCHISORILE COMUNISTE

"AGORA"-Cluj

SUPLICIUL ȘI MOARTEA LUI IULIU MANIU

- paralizat, în închisoarea Sighet !
- mâncat de viermi de viu !
- mort în celulă, în brațele preotului greco-catolic Ion Rață.

Iuliu MANIU

Decembrie 1956. Eram proaspăt adus în închisoarea din Gherla împreună cu mulți colegi de lot, denumiți "lotul studenților timișoreni", arestați și condamnați la ani grei de închisoare de către Tribunalul Militar din Timișoara, ca ocazia revoluției anticomuniste din Ungaria. Introduși în celulă, dintre umbrele scheletice îmbrăcate în zdrențe vărgate, s-a desprins unul care, cu mâna întinsă, ne-a spus : "Fiți bineveniți ! Numele meu este Ion Rață. Sunt preot greco-catolic român și am fost profesor de istorie și geografie la Ilceul, Sf.Sava" din București. Sunt condamnat la 16 ani muncă silnică pentru așa-zis "naltă trădare", dar nu am făcut nimic. Am fost doar secretar la Nunțiatura Vaticanului din București, la data interzicerii funcționării Bisericii noastre în anul 1948. Lă origine sunt fiu de țăran sărac din Comuna Ardușat de lângă Satu Mare. Am făcut studiile liceale și universitare la Viena, ca bursier al Ordinului "Frații Școlilor Creștine".

La acest om ne-am făcut noi, studenții timișoreni, ca și mulți alții, ucenicia de adevărați deținuți politici. Un adevărat document viu.

După câteva luni, după ce și-a depășit uimirea, că niște tineri "corescuți și educați de regimul comunist" (așa credeau vechii deținuți politici despre tineretul român, care era mânăst cu mîile și zecile de mii în închisorile comuniste) ar fi putut îndrăzni să se ridice împotriva regimului, a început să ne relateze fapte petrecute în închisori, lagăre, canal, ... mine de plumb și groaznică închisoare "de reeducare" din Pițești.

Una din cele mai zguduitoare mărturii, și poate mai semnificative acum, în preajma aniversării Marii Uniri de la Alba Iulia, al cărei arhitect a fost IULIU MANIU, o voi reproduce în rândurile ce urmează :

"Am încredere în voi și îmi fac o datorie în a vă face niște mărturisiri, care vă rog să le transmiteți Țării, cînd va veni vremea. Căci va veni. Voi aveți șanse mai mari decît mine de a supraviețui, căci noi toți am fost aduși aici pentru a fi distruși. Eu am făcut deja opt ani de închisoare. Voi sunteți tineri. Posteritatea va trebui să afle cine a fost IULIU MANIU și cum și-a sfârșit pămînteasca viață. Ne aflăm de cîteva ani în închisoarea din Sighet - destinaată special pentru foștii demnitari și conducători ai Bisericii Greco-Catolice Romane. Regimul de detenție ce ni se aplica era de exterminare lentă (științific-marxist, dialectic). Ne aflăm cîte unul într-o celulă. Caralii (temnicerii - securiști n.n.) nu aveau voie să vorbească niciodată, nimic cu noi. Deținuții la fel, sub amenințarea unor pedepse draconice. La un moment dat, ușa celei în care eram s-a deschis și în interior a pătruns polițruclul (ofițerul politic n.n.), însoțit de caraliu, și mi-a spus :

- Tu ești preot ! Ai ocazia să faci o faptă creștinească (cine îmi vorbea de fapte creștinești ? !). Te duc într-o celulă să îngrijești un bolnav bătrîn. Îți atrag atenția că nu ai voie să vorbești nimic cu el, și nici să-l întreb cine este.

- Domnule, nu accept să stau cu un semen de-al meu în celulă fără să comunic cu el ...

Trecînd peste incident, ofițerul m-a dus totuși în celula bolnavului și a închis ușa de metal după mine.

Era o celulă de circa 2/3 metri. Pe o placă de beton ce ținea loc de pat, pe niște zdrențe putrede și murdare, zăcea dormind un bolnav în zeghe. Duhoea era insuportabilă. Miasme de urină, de cadavru și fecale făceau aerul irespirabil. La un moment dat, mi s-a părut că bolnavul se mișcă... M-am apropiat și am spus :

- Bună ziua ! După cîteva minute de uimire, bătrînul m-a întrebat :

- Și dumneata ești rob ?
- Da. Ion Rață mă numesc și sunt ...
- Unde suntem ... în Rusia ? ...
- Se pare că în închisoarea de la Sighet.
- Și tu cine sunt eu ?
- Nu.

- Ia uită-te mai bine la mine, poate mă recunoști. Dar, spre jena mea, nu aveam ce recunoaște. Am răspuns totuși :

- Da, cred că știu cine sunteți.
- Eu sunt Iuliu Maniu.
- Nu se poate ! - și mîna mea strîngea mîna Lui.
- Sunt bolnav ! Sunt paralizat de la braț în jos ... și toate se întîmplă pe mine, și îmi este tare frig... -

în clipa următoare a adormit. După cîteva minute a deschis numai ochii. L-am întrebat :

- Cum vă pot ajuta ?
- Ia vezi... și am văzut. Pantaloni cu trupul erau un singur bloc umed și putred ... Am încercat să scot pantalonii, dar nu se puteau scoate. Am bătut în ușa celei și am cerut caraliului să-mi aducă o găleată cu apă caldă, un cușit și niște cărpe. Cu ajutorul cușitului am tăiat pantalonii pe lungime și am scos trupul bolnavului, ca dintr-o cochilie. Ce mi-a fost să văd m-a îngrozit și, ca un coșmar, îmi va tulbura tot restul vieții mele. Corpul era murat, putrezit și năclălit. Am aruncat pantalonii, carcasa cu tot ce era, am spălat cu apă caldă. Tot ce vedeam era de necrezut. Plăgi sîngerînde, găuri și canale prin care mișunau viermi. Miros de nedescris. Cu o așchie de lemn am scoarmonit prin răni și colegii mei viermi. Am întrebat dacă simte ceva ...
- Nu simt nimic.
- De cînd sunteți bolnav ?
- Nu pot să spun ...

Am tamponat trupul și l-am învelit cu bucățile de pânză aduse de caraliu. Bătrînul bolnav adormi. După ce s-a trezit din somn, l-am îmbrăcat cu indispensabilii și pantalonii aduși. Pînă seara am mai repetat operația de înlăturare a viermilor care mai ieșeau din canale. Am folosit cărpele sub formă de scutece, pentru a proteja îmbrăcămintea bolnavului. Am cerut spirit sanitar și ceva pudră sau alifie. Nu mi-au dat nimic, și mi-au interzis să mai bat în ușa și să mai vorbesc.

Starea psihică a marelui martir era bună. Mîntea, perfect lucidă. A început să-mi povestească fapte și evenimente istorice la care a luat parte și îmi spunea : Să îți minte și să spui, pentru ca să se știe în ce hal de situație m-au adus. Pe mine mă vor omori. Dumneata, poate vei scăpa."

Vorbitul îl obosea și, după cîte un somn de cîte o jumătate de oră, se trezea și mă întreba : „Unde am rămas ?” Apoi mă pune să repet cele spuse și mă corectă sau mă completa. Să îți minte, că asta nu este scris niciunde."

Într-una din zile, caraliul a intrat în celulă și a scos din buzunare vreo trei-patru cartofii, apoi am primit cîteva bucăți de lemn de foc. În fiecare celulă era cîte o sobiță. Am aprins focul ... am copt cartofii, i-am curățat. Bătrînului nu i-a venit să creadă ... Am mâncat amîndoi.

În cursul zilei, ducînd tînetă cu murdăria pe coridoarele terminei, însoțit de același caraliu, am întrebat în șoaptă :

- Domnule, de ce ai făcut asta ? Dacă te prind stăpînii, o să te nimicească.
- Dar dumneata nu mă spui ...
- Și totuși, de ce ai făcut-o ?
- Păi și eu sunt român și creștin. Cu tot secretul, noi toți știm cine este Bătrînul ...
- Cine ?

- Este Domnul IULIU MANIU. Păi, domnule părinte, eu sunt țăran, dar n-am mai rezistat cu tot ce ne fac aștia și, fiindcă am fost sergent în armată, m-am angajat aici . Aici am simțit, am familie ...

I-am răspuns :

- Ai grijă de ce faci, și Dumnezeu să te aibă în pază și să te binecuvînteze !

Am viețuit în aceeași celulă multe luni, și-n fiecare zi, MARTIRUL încă viu îmi povestea și-mi repeta, cu o luciditate perfectă, evenimente și fapte ale căror autor sau participant a fost și mă pune să repet, spre a nu uita.

Eu vă voi repeta vouă, și voi să țineți minte și să transmiteți Țării cînd va veni ziua. Căci va veni !"

Epilog:

Într-una din acele zile negre și grele, S-a stins MARTIRUL. Marele bărbat de stat, omul politic a cărui coloană vertebrală nu s-a încovoiat niciodată, și care știa că va veni ziua mîntuirii noastre, a libertății și demnității umane.

S-a stins ca o lumînare suflată de vîntul rece și hain. Preotul Rață a făcut o rugăciune prohodindu-l... A bătut la ușa celei, ... L-au luat, ... și undeva pămîntul țării Sale L-a primit, sfîșindu-se cu trupul Lui.

P.S.

În vremea și vremurile acelea, p.c.r.-iștii, cocoștați în funcții și ranguri, decorați cu stole roșii, ronțăiau, degradau, distrugeau, spurcau totul.

Astăzi, acești trădători, fără neam și fără țară și fără nici un Dumnezeu, nu se cutremură de faptele lor și de cele ale părinților lor. Și nu se rușinează de ei înșiși, formînd partide, f.s.n.-uri, p.s.m.-uri etc, etc, declarîndu-se emanație și reprezentanți ai clasei muncitoare pe care au batjocorit-o, au exploatat-o și au depozdat-o timp de jumătate de secol.

Aurel BAGHIU